

ASSOCIACIO DE PSIQUIATRIA

De l'Acadèmia de Ciències Mèdiques

Publicat a Annals de Medicina

Volum LXIV : No. 9 - Novembre 1978 (pp. 1387-1397)

LA PSICOTERÀPIA ANALÍTICA ENTRE NOSALTRES

Joan Campos i Avillar

En el seu àmbit més ampli, tot mètode de tractament de trastorns psíquics o corporals que utilitzi mitjans psicològics i, de manera més precisa, la relació del terapeuta amb el malalt, és una psicoteràpia; en aquest sentit la Psicoanàlisi és una forma de Psicoteràpia. Psicoteràpies analítiques, dinàmiques o d'orientació analítica són aquelles que, basades en principis teòrics i tècnics de la Psicoanàlisi, no compleixen les condicions de la cura psicoanalítica clàssica.¹

Les modificacions de la tècnica psicoanalítica, quan s'aparten més enllà d'uns certs *paràmetres*, canvien d'una manera tan radical la presentació dels fenòmens de resistència i transferència que llur anàlisi i llur interpretació resulten impossibles si no es canvia a la vegada en un nou tipus de psicoteràpia, de la qual no se'n pot dir ja més, i amb propietat, Psicoanàlisi.

Hi ha dues maneres de fer una cura psicoanalítica una és fer-la pròpiament,² és a dir amb suficient coneixement de la teoria i la tècnica psicoanalítiques; una altra fer-la *salvatgement*, sense complir les esmentades condicions o, encara que interpretant correctament continguts inconscients, fer-ho sense tenir en compte l'anàlisi de la transferència i de la resistència.³

No sols el pacient, sinó també l'analista, poden presentar i de fet presenten resistència. i transferències dins l'anàlisi. Les del primer se superen a força d'analitzar-les dintre de la situació analítica, però per a les del segon, amb això no n'hi ha prou; cal fer-ho fora de la sessió. A fi de superar la resistència a l'anàlisi i sobretot la transferència de l'analista, a la qual s'en diu contratransferència, a partir de 1910 Freud recomana als analistes que segueixin els seus passos i s'autoanalitzin.⁴ En un altre article, dos anys després, recomana la l'anàlisi didàctica, és a dir feta per un altre analista expert.⁵ A partir de 1922 l'anàlisi didàctica queda institucionalitzada per tot candidat a analista com a requeriment indispensable dintre de l'Associació Psicoanalítica Internacional.

Les societats psicoanalítiques tenen mitjans per a exigir l'anàlisi personal als seus candidats. El desig d'aquests a ser membres de la societat que els forma els dona la força, però quan la psicoanàlisi es desinstitucionalitza o l'analista no té interès a pertànyer a una determinada societat resulta més difícil imposar-ho. Malgrat les moltes escissions i les discrepàncies experimentades des d'aleshores dins del moviment psicoanalític, encara avui qualsevol societat psicoanalítica, ortodoxa o dissident de l'Associació Psicoanalítica Internacional, continua exigint dels seus candidats que hagin experimentat en ells mateixos prèviament la mateixa mena de tractament que volen practicar amb astres.

Ens hem estés tant aquí sobre la psicoanàlisi i un dels elements fonamentals de la formació del psicoanalista –l'anàlisi didàctica- perqui, ja que les Psicoteràpies analítiques prenen la psicoanàlisi com a model, ens preguntem molt seriosament si els psicoterapeutes que les fan no haurien de seguir un camí paral·lel.. Aquesta qüestió es concreta en dues preguntes: la primera és si un psicoterapeuta, per a practicar qualsevol mena de psicoteràpia analítica, prèviament hauria d'haver rebut una formació específica de tipus teòric i tècnic, i que inclogui una psicoteràpia personal com a pacient; i la segona,

¹ LAPLANCHE, J. & PONTALIS, J.B.: Diccionario de psicoanálisis, pp. 336, ed. Labor, Barcelona, 1974.

² EISSLER K. R.: *The effect of the structure of the ego on Psychoanalytic Technique*, Journal of the American Psychoanalytic Assoc.>>, pp. 111, EE.UU., 1953.

³ FREUD, S.: *Wild psychoanalysis*, S. E., pp. 226, vol. X1, 1910.

⁴ FREUD, S.: *Recommendations to physicians practicing psycho-analysis*, S. E., vol. XII i ss., 1912.

⁵ FREUD S.: *The future prospects of psychoanalytic therapy*, S. E., pp. 145, vol. X1, 1910.

és si n'hi ha prou amb què un psicoanalista o psicoterapeuta estigui analitzat individualment per a afrontar situacions analítiques diferents a la d'aquella en la qual ells es varen formar i analitzar.

La nostra resposta és rotundament afirmativa en el primer cas, i qualificadament negativa en el segon. Sens una teràpia o una anàlisi personal, al terapeuta li és gairebé impossible d'arribar a la mena d'integració entre teoria, tècnica i pràctica que es necessita per a fer una teràpia o anàlisi correctes. En el segon, la nostra opinió és que per conduir una teràpia analítica de grup, de parella, o de família, a l'analista, per més ben format que estigui, li convé rebre una formació complementària en aquest tipus de situació analítica i a ser possible que estigui experimentat en elles com a pacient.

En "*Perspectives de Futur*" Freud diu: «... us animo a buscar innovacions en el camp de la tècnica, on pràcticament tot està per fer, i només en una part ara es comença a veure-hi clar. Hi ha ara dos objectius en tècnica analítica: estalviar-li esforços al metge i facilitar-li al pacient un més lliure accés al seu inconscient».⁶ Malgrat que s'ha avançat molt en tècnica -cosa que desgraciadament no ha succeït paral·lelament en el camp de la formació d'analistes i terapeutes- els objectius assenyalats per Freud continuen avui essent vàlids. Hi ha hagut moltes modificacions tècniques i per moltes raons. Les Psicoteràpies analítiques són filles d'aquestes modificacions, i esperem que aquestes estiguin al servei del malalt. com ja deia el mateix Freud: « *Hi ha molts camins i moltes menes de psicoteràpia. Totes aquelles que porten cap a la recuperació del malalt són bones en psicoteràpia.*»⁷ El que queda per aclarir és què s'entén per *recuperació* del malalt; aquest judici és una qüestió de valor, i en valors els psicoterapeutes difereixen més que no pas en teoria ni en tècnica.

Partint del principi que, per a practicar una psicoteràpia analítica, cal que primer el terapeuta s'hagi format científicament i tècnicament en el mètode i a més s'hagi analitzat ell mateix, es comprendrà fàcilment que aquest hagi estat un dels principals factors que ha frenat el desenvolupament de la psicoanàlisi i l'expansió de les Psicoteràpies analítiques en el nostre país. En primer lloc cal tenir en compte que la difusió de les teràpies analítiques -incloent-hi la psicoanàlisi com a forma específica de tractament- es dona en un país solament quan s'han complert com a mínim les següents condicions:

1. Que hi hagi una massa crítica de psicoanalistes suficientment gran per tal que alguns d'ells puguin distreure part dels seus esforços en altres activitats que no siguin el creixement interior del grup i la tasca fundacional.
2. Que l'activitat dels analistes -producció teòrica, prestigi professional i desig de la cura analítica- hagi convençut els professionals i les institucions del camp de la salut mental i els psicoanalistes tinguin accés i participin en la docència i en els serveis d'aquest camp.
3. Cal finalment, també que el públic que sol·licita una teràpia analítica estigui sensibilitzat i consideri aquest tipus de teràpia com una resposta vàlida per la resolució de llurs problemes per a la consecució dels objectius que mitjançant aquesta teràpia aspiren a aconseguir.

Seqüencialment, el que succeeix durant una primera fase és que les persones que se sotmeten a una cura psicoanalítica ho fan o per motius professionals o bé perquè aquesta teràpia és la indicada per a resoldre el seu tipus de neurosi. Quan la demanda per a la psicoanàlisi va més enllà de les disponibilitats que hi ha d'analistes qualificats i per a casos on l'anàlisi està indicada passen dues coses: que persones que no són encara analistes fan Psicoteràpies analítiques, o bé que els que ho són han de modificar la cura per adaptar-la a les condicions del malalt. Solament aleshores les psicoteràpies analítiques es difonen, fins al punt que tot psicoterapeuta, sigui quina sigui la seva orientació, acaba fent teràpies més o menys influïdes pel model psicoanalític.^{8,9}

La psicoanàlisi, com a sistema terapèutic és constituïda per tres principals elements: un corpus teòric i pràctic sobre psicologia analítica i metodologia psicoterapèutica; un subsistema de formació de psicoanalistes, en el qual s'inclou l'esmentada anàlisi didàctica, més el control d'anàlisi sota supervisió i seminaris teòrics i tècnics, i, finalment, un sistema de pràctica professional de teràpies analítiques.

La psicoanàlisi, a més, com a fenomen sociològic, així que s'introdueix dintre d'una cultura tradicional, resulta un element subversiu ja que representa un repte als modes institucionalitzats de socialització emprats per aquella cultura, de la qual la *neurosi* - objecte principal d'atac de la psicoanàlisi en

⁶ FRFUD, S.: 1910, Idem que 4.

⁷ FREUD, S.: Freud's Psycho-Analytic Procedure. S. E. pp. 259 vol. VII, 1904.

⁸ FINE, R.: «Predoctoral training in psychotherapy» dins de Proceedings of the New York State Psychological Association, pp. 16-19, 1960.

⁹ HENRY, W. E., Sims, J. H., SPRAY, S. L.: The fifth profession, Jossey-Bass, San Francisco, 1971.

representa alhora un fracàs i un intent d'alliberació. Així es compren, doncs, que la psicoanàlisi hagi de confrontar una oposició tant per part de la cultura dominant com per part d'aquelles institucions encarregades de conservar-la, entre les quals figuren destacadament la medicina i la psiquiatria oficials. Les condicions sociopolítiques i econòmiques d'un país i l'organització de la pràctica mèdica frenaran o afavoriran el desenvolupament de la psicoanàlisi, segons quins siguin els seus compromisos socials i ideològics. Examinarem a continuació quins de cada mena són aquests condicionaments.

CONDICIONAMENTS SOCIALS I PROFESSIONALS DE LES TERÀPIES ANALÍTiques. -El desenvolupament històric del moviment psicoanalític i de les teràpies analítiques que l'acompanyen segueix unes pautes que pel seu aspecte repetitiu i universal gairebé adquireixen valor de llei.

1. La seva distribució geogràfica ens demostra que la creació d'instituts, la formació d'analistes i la difusió de les psicoteràpies *han prosperat només en els països democràtics i amb una estructura econòmica de capitalisme liberal*. Les dictadures -- tant de tipus feixista com socialista -- fan impossible el desenvolupament de la psicoanàlisi, i en el cas que aquesta ja s'hagués desenvolupat, es fa tot el possible per extingir-lo. Els casos dels països alemanys, medioeuropeus i de L'Est durant el nazisme i l'ocupació russa i de l'Argentina avui, en són un clar exemple.

2. El model de pràctica privada de la medicina liberal és el que adopten les teràpies analítiques no sols en les anàlisis **terapèutiques** i didàctiques sinó també en la resta de les activitats docents **en la formació** de terapeutes o analistes (seminaris, controls, ensenyaments). Això condiona a la vegada altres tendències:

a) *El cost de l'anàlisi*, determinat per la costosa i prolongada formació de l'analista i el baix rendiment terapèutic —cinc o sis anàlisis cinc vegades per setmana— fan la cura analítica típica assequible solament a economies privilegiades i a candidats a analistes.

b) El mateix és vàlid per a la *formació d'analistes*. La «dècada formativa» de la qual parla Kris, sols la poden afrontar economies molt poderoses, o a canvi d'un enorme sacrifici no només en diner sinó també en temps que acaba per imposar al candidat un «estil de vida» en què tot se centra sobre l'anàlisi. En conseqüència, després es fa molt difícil que l'analista es dediqui a altres tipus de teràpies que aquella que li ha costat tants esforços i en la qual ha investit tant.

c) Dintre de les societats psicoanalítiques es fa *discriminació a favor* dels metges i en contra dels que no ho són —laics --, igualment entre didàctics i simplement analistes.

d) La discriminació esmentada dins dels àmbits psicoanalítics s'estén al que es psicoanàlisi pròpiament dita i psicoteràpia simple. Malgrat que moltes modalitats psicoterapèutiques inspirades en l'anàlisi -psicoteràpies breus, psicoteràpies de grup, psicoteràpies de família o de parella, psicoteràpies de psicòtics o *borderlines*- són més difícils i complexes que no pas l'anàlisi, gaudeixen de menys prestigi que no la cura psicoanalítica *princeps*. Això obeeix a diverses raons: Durant la seva formació, l'analista es compromet a no fer psicoanàlisi ni a denominar-se psicoanalista, i a fi de guanyar-se la vida i pagar la seva formació no li queda més remei que practicar psicoteràpies analítiques que són més aviat formes diluïdes o emmascarades de psicoanàlisi; l'esforç de conceptualització ó teòrica requerit per aquestes modificacions terapèutiques i el refinament tècnic exigít no han rebut la dedicació dels analistes consagrats ni de les societats psicoanalítiques; i, a nivell didàctic, la psicoanàlisi segueix un model artesanal que no ha tingut en compte en absolut els progressos de les ciències educatives i roman avui dia pràcticament inalterat després de 50 anys de funcionament.

3. Sociològicament, la psicoanàlisi ha seguit unes *pautes de migració transcultural* que tenen tendències universalistes i es caracteritzen pels següents trets:

- Primer es difonen la *teoria i la tècnica* psicoanalítiques a través de publicacions, de llibres i revistes, cosa relativament fàcil quan no hi ha censura.
- En segon lloc, ve la formació d'analistes. La persona sensibilitzada dues alternatives: o bé accepta que l'aprenentatge de la teoria i la tècnica psicoanalítiques no es pot fer més que a través d'una experiència personal i en contacte amb analistes —i no a través dels llibres—, o bé no. En el primer cas no li queda més remei que, o bé traslladar-s'hi per una llarga temporada al lloc on la psicoanàlisi ja està establerta, o bé importar un analista format. La primera solució era típica dels freudians a Viena o avui dels kleinians a Londres; la segona, de l'expansió dels analistes jueus al món anglosaxó i als Estats Units.

- El qui decideix fer-se analista de manera autodidacta -analista de llibre i d'autoanàlisi- aviat s'adona, si de veritat ho fa, de les pròpies limitacions i de la qualitat de salvatge -en el sentit de no domada, de no entrenada- que resulta la seva teràpia analítica. I una de dues, o es posa d'esquena al Superjò analític, o bé fa quelcom per remeiar-ho, i aleshores pren el camí dels anteriors.

En tercer lloc, segueix l'extensió de la psicoanàlisi com a pràctica.

Freud a Viena, en els seus primers temps, atreia casos de gent rica i **també, candidats** a analista atrets ja fos per l'aspecte revolucionari de la nova cura -lluminats- o bé, gent seriosament interessada a formar-se i introduir de retorn al seu país les tècniques i els conceptes apresos.

Quan l'analista format a l'estranger torna a casa, es troba amb gent que acudeix a ell amb els mateixos propòsits que varen portar-lo també a ell a anar a l'estranger. És clar, entre els malalts i els col·legues, ell preferirà els darrers.

En el cas de les *migracions forçades* -les del nazisme amb els analistes jueus- o *voluntàries* -potser la dels argentins a casa nostra si hi ha un bon terreny d'acolliment -sensibilització a l'anàlisi de malalts i de professionals—els analistes immigrants són ben acollits encara que mai no arribin a ocupar llocs de privilegi dins de l'organització psicoanalítica. L'analista es pot guanyar la vida, treballar i fer ciència en qualsevol lloc del món sempre i quan es trobi amb un terreny abonat que li permeti la pròpia supervivència. Hi haurà sempre quelcom de xenofòbia, determinada per l'enveja o per l'amenaça que professionalment representa per als professionals locals, però al final representen una valuosa contribució no sols al desenvolupament de la psicoanàlisi sinó també al de la psiquiatria del país.

La psicoanàlisi arreu del món, mai no s'ha acontentat amb ser una alternativa terapèutica a les maneres tradicionals d'afrontar la malaltia mental. És una *Weltanschauung*, una manera de viure i de contemplar el món amb els afanys de redempció que representa tota nova filosofia, i més quan el que aquesta pretén és estar basada en el coneixement científic de l'home, de la seva manera d'estar en el món i de la mateixa essència del món cultural que l'envolta. Fer conscient el que no és representa una amenaça per a tota ideologia. Sortosament, pels sistemes culturals on l'anàlisi s'introdueix com a cos estrany, els afanys alliberadors de l'anàlisi es limiten a l'individu i això el fa més tolerable que no pas un marxisme, que el que posa en evidència són les coercions de la societat i de la seva estructura de classes. No estranya, doncs, que la psicoanàlisi hagi hagut de confrontar oposició a tot arreu on s'ha intentat introduir. En aquells països on el culte per la llibertat de l'individu és un valor, la societat ha estat més ben disposada a acollir-lo que no pas en aquells altres en que tota innovació, tota modernització, és una amenaça. A la llarga, però, la psicoanàlisi va més lluny que guarir malalts i el sistema de valors d'una cultura canvia en la mesura que accepta la llibertat. Això em porta al punt final d'aquestes observacions i és que Psicoanàlisi, com a tot moviment revolucionari, tendeix a organitzar-se, a convertir-se en un sistema i a acabar per esclavitzar l'exèrcit d'alliberadors que s'han ajuntat a ell.

Un fenomen molt particular ha esdevingut durant aquests darrers anys, coincidint amb la revolució del maig del 1968: dintre dels sistemes psicoanalítics es presenta la revolta. La institucionalització de la psicoanàlisi havia arribat a un punt en què els candidats a analista en la mesura que s'alliberaven del seu inconscient personal, s'esclavitzaven en l'inconscient col·lectiu, el de la societat psicoanalítica de pertinença, esta clar. Ja no era més possible crear teoria nova, ni modificacions tècniques des de dintre de les societats ortodoxes. Fins aleshores l'única alternativa que quedava als psicoanalistes era sortir-s'en, seguint a un cabdill dissident que, emparat sota raons teòriques, acabaria imposant la pròpia ortodòxia i recreant un nou sistema tan autoritari com aquell del qual acabaven d'escapar.

La revolta dels candidats dintre de les societats analítiques ha suposat un gran pas. *L'anàlisi desinstitucionalitzada* està començant a néixer, i també representa un gran perill. Abans les coses eren clares; pertànyer a una societat acreditada era una garantia tant pel met:ge que busca un terapeuta. Tot això està bé dintre d'un sistema de medicina liberal, però, ¿què és el que els espera quan la medicina se socialitza i el que paga el tractament: és l'Estat? La conseqüència es ben senzilla, quan les teràpies analítiques siguin finançades per la col·lectivitat, la societat a través dels seus representants haurà de tenir cura de l'acreditació dels terapeutes i de controlar la qualitat de les teràpies que fan aquests. Fins ara, els objectius del moviment psicoanalític han estat avançar teoria i formar terapeutes; a partir d'ara s'haurà de preocupar de l'eficàcia de les teràpies i del seu rendiment social. Davant d'aquesta panoràmica es troben les teràpies analítiques en el nostre país i agafaran el tren amb molts i deriva un malalt com pel malalt que molts anys de retard.

LA NOSTRA SITUACIÓ. - La psicoanàlisi al nostre país anava bé fins que va arribar la guerra civil. La República ens havia portat la democràcia, alguns espanyols havien anat a Viena i a Berlín, i fins

estaven ben formats i eren psicoanalistes reconeguts. La primera traducció de les obres completes de Freud es va fer en castellà; Prado i Garma fundarien anys després els grups canadenc i argentí de Psicoanàlisi.

Vingué la militarada i se n'anà tot en orris. La desamortització de Mendizábal no té semblança amb el que a nivell intel·lectual i en termes de llibertat va representar el franquisme. El país va ser esterilitzat de tot germen de llibertat. La literatura analítica fou reprimida amb la mateixa força que ho foren els rojos, separatistes, jueus i masons. El catolicisme de Franco va **portar a la foguera els llibres que eren a l'Índex de l'Església** i també aquells que figuraven en el seu índex particular.

Vingueren els anys de fam i aïllament autoimposats. Les potències estrangeres ens tenien enveja. No era tan sols el pa que ens faltava, l'aire mateix **s'anava enrarint i ens ofegàvem. per manca de llibertat.**

Parlar una Llengua estrangera era gairebé un crim contra l'Estat, als *perros catalanes* se'ns cominà a parlar *crística* - l'idioma de l'Imperi- i cremats els llibres, expulsats els analistes i no podent sortir a l'estranger, la psicoanàlisi moria abans de poder haver nascut. La psiquiatria oficial (el senyor López Ibor, que la dominava, tenia una monomania en contra de la psicoanàlisi) cap als anys cinquanta es bolcà per l'anàlisi, rebatejada «existencial».

Malgrat tot, hi havia un molt petit moviment psicoanalític de catacumbes. Gent prou vella per haver-ne sentit parlar abans de la guerra, o contaminats per haver llegit el que no devien, es contaminaren del *morbus psicoanaliticus*, i començaren a re-inventar la psicoanàlisi i a intentar fer teràpies. En la mesura que avançaven en el seu procés autodidacta o co-didacta els psicoterapeutes dinàmics s'adonaven de llurs limitacions com a terapeutes. El redescobriments de la necessitat de l'anàlisi personal i d'una formació reglada es posà en evidència. Alguns intentaren suplir-la recorrent a l'autoanàlisi i al co-anàlisi. Altres més valents, més insensats o més econòmicament dotats se n'anaren a l'estranger.

Pels catalans, Suïssa va ser un bon lloc d'acolliment, els de Madrid s'importaren els seus propis psicoanalistes d'Argentina o de Berlín -tingueren els seus embolics i hagueren d'afrontar la pròpia oposició.

A *la piel de toro*, al final dels anys cinquanta, començava a retornar gent. Es creà la Societat Luso-Espanyola de Psicoanàlisi, membre de la API. Els majors esforços dels psicoanalistes es concentraren durant els primers temps a fer proselitisme i formar gent. Els francesos els havien ajudat a crear el miracle espanyol de la psicoanàlisi; a començament dels seixanta els «didactes» barcelonins es convertiren al kleinisme. L'epopeia del *shuttle* Barcelona-Londres comença per alguns i els que s'analitzaven kleinianament aquí amb gent que s'estava analitzant allà es convertiren en una secta. El grup lusità se separà de l'espanyol i esdevingué grup d'estudis, l'espanyol fou dominat pels catalans. Els temps heroics de la psicoanàlisi espanyola estan per escriure, però el to heroic dels analistes d'aquells temps és evident per tots els qui n'hem tingut contacte. Estaven tan ocupats per crear el propi grup que no els quedava temps ni per produir literatura ni per difondre entre altres els avenços de la psicoanàlisi i estendre llur aplicació.

Els qui s'havien quedat aquí començaren a funcionar i defensaren la senyera de les psicoteràpies analítiques, mentre els altres eren fora. Quan retornaren els iniciats alguns s'ajagueren a llurs divans, altres continuaren pel seu costat. Tornaven també alguns d'altres formats fora de la Internacional, o que havent estat dins de ella no hi foren admesos. A Madrid, Molina es convertí en enemic consagrat no sols de la psiquiatria oficial sinó també de la psicoanalítica espanyola, i creà el seu propi grup. Els de Molina s'escindien més de pressa que no pas l'ortodoxa, però la veritat és que van contribuir més a la difusió de les teràpies analítiques, per poc ortodoxes que fossin que no pas la d'aquella. El mateix passà a Barcelona amb els qui com nel meu cas - ens havíem format a Nova York. Crearem serveis psiquiàtrics, d'orientació psicoanalítica, i esdevingué la formació dels terapeutes fora de l'àmbit de les societats i introduïrem la psicoanàlisi a la Universitat.

Amb tot això, Franco s'anava acabant, l'interès per l'anàlisi començava créixer, la censura afluixava i deixava passar escrits i llibres de Freud i de Reich juntament amb els de Marx. Per un altre costat la joventut universitària -mig revolucionària, mig «progre»- prengué com a valor la crítica, primer la del sistema social, - i els entrà la mala consciència i s'afecionaren a l'inconscient. La psiquiatria es revolucionava, els nous psiquiatres passaren directament de la psiquiatria orgànica i de l'anàlisi existencial a l'antipsiquiatria i a la psiquiatria social. Fer psicologia, fer anàlisi en els últims anys del franquisme, era fer política i més i més la gent s'hi afecionaren. Finalment, fins els antipsiquiatres es començaren a analitzar.

Mort Franco, les coses començaren a millorar i hi hagué una veritable explosió bibliogràfica. Les revistes, juntament amb el *destape*, parlen de la psicoanàlisi, el sexe es posa de moda, la societat espanyola amb el *destete* de Franco arriba al *desmadre*. Canvien els costums, es dessacralitza la societat, i en el país, a més de boigs, comencen a haver-hi neuròtics. Ser neuròtic ja no és tant com era una lacra social, i la gent sotmesa a les pressions d'un ritme de canvi social i de costums que supera llur capacitat d'adaptació, reconeix els seus símptomes neuròtics i busca cura en la psicoteràpia i l'anàlisi.

En la mesura que Espanya s'alliberava de la dictadura, l'Argentina s'hi endinsava. El que fins ara havia estat terra estèril es torna terra fèrtil i meca prometedora per analistes hispanoparlants desterrats, avorrits o afamats. N'hi ha de tota mena; bons i dolents, formats i pet format, però havent-se prèviament desinstitucionalitzat de moment no hi ha manera de saber qui és qui i què fa. Però alguns dels tot just arribats, seguint llur tradició revolucionària contra el sistema, donen seminaris, fan supervisions i analitzen gent. Ben aviat hi haurà una explosió de psicoterapeutes analítics que no hi haurà manera de controlar, els psicòlegs lluitaran contra els psiquiatres i la gent no sabrà a quins acudir amb els seus problemes neuròtics o senzillament de desadaptació.

No sabem quin serà el futur de les psicoteràpies analítiques al país, però sí quines són les circumstàncies en les quals un país subdesenvolupat i dependentista, en el que fa referència a la psicoanàlisi, haurà de passar per arribar a una maduresa terapèutica. Aquestes són:

1. Pas d'una medicina liberal a una medicina socialitzada, que a més incorpora dins de ella l'assistència psiquiàtrica.
2. Canvi de la dictadura a la democràcia, acompanyada d'una inflació econòmica fins ara inconcebible.
3. Entrenament desinstitucionalitzat de psicoterapeutes analítics en competència amb el que donen les societats tradicionals.
4. Lluita dels psicòlegs -en gran nombre i amb una formació bàsica més aviat deficitària- pel terreny que fins ara acaparen els metges en salut mental.
5. Competència de les teràpies analítiques amb altres tipus de teràpia no sols de cara al públic sinó també de cara a la Seguretat Social o al futur Servei Nacional de Salut.
6. Valoració de la teoria per sobre de la formació i de l'eficàcia terapèutiques per sobre del prestigi que significa pertànyer a una societat.
7. Immigració massiva de psicoanalistes castellanoparlants i llatinoamericans, provinents de països on la psicoanàlisi està extremament desenvolupada i difosa i que en qüestió de dos anys són deu vegades més que no pas els que hi havia abans aquí.

El creixement de la demanda per psicoteràpies analítiques i per mitjans de formació dels terapeutes que les atenen es preveu que serà molt més accelerat que no ho permet l'expansió natural de recursos existents. Això comporta un doble perill: per una part que les places de terapeuta que es doten al Cerverí Nacional de Salut siguin cobertes i ocupades com a càrrec vitalici per persones no formades i incompetents; d'altra banda crea per a la pràctica privada un mercat per teràpies i formació temptador, fàcil de ser explotat per individus o institucions poc escrupoloses. A aquests tipus de gent no els importa matar la gallina dels ous d'or -i de passada fer un gran mal a la salut i a la sanitat- sempre que ells en puguin treure un profit.

Totes aquestes circumstàncies fan que les perspectives de futur per al desenvolupament de la psicoanàlisi i de les teràpies analítiques es presentí a la vegada com a caòtic i prometedor. D'alguna manera la societat haurà de prendre mesures per a garantir al públic i a les institucions assistencials que ocupen els psicoterapeutes que aquests no resultin ni incontrolats ni incompetents. El naixement d'una nova professió -la de psicoterapeuta- s'apropa i, ja sigui com a especialització de les professions existents, o com a especialitat nova, el país haurà de trobar la manera de formar psicoterapeutes i controlar llur activitat professional. Aquest és el gran repte que es presenta per a les professions que fins ara s'han ocupat de la salut mental del país. No hi ha cap mena de dubte que des de la nostra Associació de Psiquiatria de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques podem i devem aportar-li el nostre gra de sorra. El primer pas és adonar-nos del problema; el segon és posar-nos a treballar.